

Emili Manzano

**PINYOLS
D'AUBERCOC**

L'Accent

PINYOLS D'AUBERCOC

Emili Manzano

PINYOLS D'AUBERCOC

L'AVENÇ
Barcelona
2020

Barcelona, març de 2020
© del textos i les imatges, Emili Manzano, 2007 i 2020
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2020
Passeig de Sant Joan, 26, 2n 1a
08010 Barcelona
Telèfon: 93 245 79 21 Fax: 93 265 44 16
www.lavenc.cat
www.ellsllibresdelavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.
Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei.
Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics)
si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

BIC: FBA
ISBN: 978-84-16853-39-7
Ref. AVEN118
Dipòsit legal: B. 2926-2020
Imprès a Gràfiques 92

TAULA

Quatre paraules abans de començar	9
GUARET	
Com vol d'estornells	15
El cel dels infants	23
Un gust de fulles seques	27
Pinyols d'aubercoc	33
Les hores minerals	37
Una cicatriu en forma d'ocarina	41
Vella sang i velles pedres	49
El quadro del metge Gomila	59
BINAT	
Assegut a un revolt del camí, súbdit d'un rei fora corona	67
Mal d'enamorament devora les tomàtiqüeres	75
Fumeroles d'abril	81
Un estar d'àngels	85
Les aranyes de França	99
TERÇAT	
Adeu amb penyores secretes	121

QUATRE PARAULES ABANS DE COMENÇAR

Ahir horabaixa, en tornar d'una passejada foravilera, vaig tenir ocasió de veure un estol de coloms d'escampadissa —aus avesades a volar a lloure i a tirar cadascuna pel seu vent—, arreplegar-se al seu colomer. Aquest efecte de veure junta cosa de natural tan escampada és el mateix que me fa a mi, amics lectors, veure un devora l'altre els textos que vaig publicar a la revista *L'Avenç* al llarg de l'any 2006.

A l'hora de reescriure-los per aquesta edició, i a banda de corregir-los tant com n'he sabut, també n'he ordenat el conjunt per donar-li a l'estol, si no una raonable coherència de temes, tons i registres, almanco un cert aire de família. També, durant aquest procés, n'he afegit qualcun nou de trinca i d'altres se m'han allargat una mica més del que manaria la prudència.

No hi trobareu qualque excés dialectalitzant que vaig cometre a la primera versió només per passar el

gust de cometre'l. Sí que he volgut mantenir, en canvi, determinades formes gramaticals, pròpies de la meua parla mallorquina, que li donen a aquestes cròniques un deliberat to ultralocal. Al cap i a la fi, tot el que hi trobareu, inventat o no, és autobiogràfic, i no puc imaginar res més ultralocal que la vida de cadascú.

Per poder fer això amb garanties filològiques he seguit un parell de mestres. Vull citar expressament *La minyonia d'un infant orat* de Llorenç Riber, i agrair-li un pic més a don Francesc de B. Moll la companyia normativa que m'han fet els seus deliciosos *Rudiments de gramàtica preceptiva per a ús dels escriptors baleàrics* (Mallorca, Biblioteca «Les illes d'or», núm. 15, 1937) i els seus colossals treballs lexicogràfics.

Però vull aclarir que, encara que empri recursos expressius de la parla —i a excepció, òbviament, dels passatges dialogats—, no és aquesta la que vull reproduir. Ho he fet, en primer lloc, perquè una llengua vestida a l'ampla m'ajuda a crear damunt del paper una determinada il·lusió d'oralitat. I si ara vosaltres llegiu aquestes cròniques com si vos fossin dites, pensau que jo les he escrites com si m'haguessin estat dites a mi. Perquè, quan escric, sent revisar una gramàtica familiar que vaig aprendre dels que ja no hi són, i arrib a creure que, si aconseguisc reviure-la, ells no seran del tot perduts en l'oblit, ni la seva llengua del tot morta.

Visc el meu quotidià en tres llengües, però el dialecte és com un corrent subterrani que flueix per

davall del pensament i cerca constantment ulls per brollar.

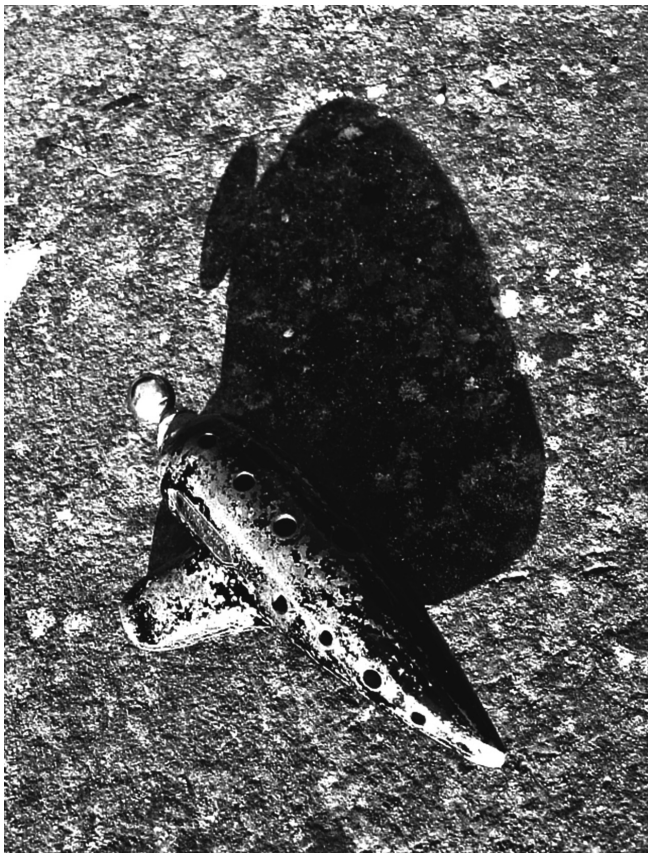
Visc en tres llengües però moriré en dialecte.

Però, per damunt de tot, ho faig perquè quan un escriu, i encara que ho faci d'una manera més aviat venturera i *amateur*, en el fons, no renuncia a res. I jo sospito que el que encalç en escriure, si va a dir ver i voleu perdonar-me la pretensió, no és fer-ho ni en català ni en català de Mallorca, sinó en aquella hermosa llengua estrangera de la qual parlava Marcel Proust.

Ara només esper que, a més de l'efecte de cosa massa escampada, aquest llibre no vos faci, també, el de cosa feixuga. I qui l'ha feta, que l'engrons.

EM

GUARET

COM VOL D'ESTORNELLS

Desenfeinat, lector, ara pentura voldries que per començar te digués quatre coses sobre aquest meu paisatge, i creu-me que voldria manllevar una prosa neta, endreçada i austera, una prosa planejadora com vol de xoriguer, per dur-te volant damunt dels camps i les teulades i oferir-te la descripció més diàfana a què un lector tengui dret.

Planejaríem plegats damunt la senzilla disposició d'aquest poble, aixecat al voltant de l'encreuament de dos camins veïnals i d'un enfilall de camins i caminots que duen a les cases principals enmig d'una terranyina de partions de paret seca. Te mostraria la plaça de l'església, el seu campanar neogòtic i el jardí de la rectoria, on hi ha una fonteta de pedra coronada per una Mareueta de Déu de Lluc, un safreget amb plantes d'aigua i peixos vermells i un balancí on beca, després de dinar, el senyor rector. Te mostraria la vaqueria de Son Xivat i el molí de Can Branca, el pinaret

de Son Llarg i el camí de Son Peretó Vell, i durant uns segons les nostres siluetes voladores se reproduirien damunt l'aigua tèrbola del safreig de Son Vinagre. I veuries també les guardes d'ovelles que pasturen abans de tornar als sestadors i els corrals estibats d'indiots, gallines, ànneres, quiques i faraones; els horts que esclaten de tendres verdors en arribar la verdura primerenca i s'encenen de roigs, vermells i morats en esser a l'estiu madur. I els jardins on flo-reixen els estranys hivernals i els bellveures de pri-mavera, les margalideres, els lliris, les mates de ruda pudenta i les aufabagueres perfumades.

Veuríem l'amo en Biel de Son Montis que va al cafè en bicicleta i la madona de Can Bosses que grenà la carrera; la polseguera que aixeca la camioneta que reparteix els sifons i les *gaseoses* i aquell homo que no xerra mai amb ningú i que s'ha assegut damunt un paretó i mira l'infinit davant seu...

Però què vols, me fa molta de vessa sortir de casa i deixar sol el padrí, que d'ençà una estona ha comparegut enmig de l'hort amb roba de batalla i uns xo-quins vells i fa herba a les totes. «Au venga, menut, no passis pena, en esser gran no te couran ses ortigues», me diu rient mentre arrabassa lletreres, ortigues i herbes aferradisses a betzef i jo he d'aficar les mans dins un poal d'aigua per apaivagar la coïssor que me donen les ortigues.

—Du-les su-allà; en esser seques els hi donarem misto.

Ben aviat se fa amunt el feix de mala herba, un munt olorós on se confonen els verds del mes d'abril. Jo voldria fer-me gran ara mateix, i que no me coguessin les ortigues quan les toc amb les mans, i treure poalades d'aigua del pou jo tot sol, i encendre els munts d'herba desmaiada amb una mica de gasoil, i escriure amb prosa clara i endreçada, planejadora com vol de xoriguer. I no tenir pus por quan m'enfilen damunt el mul de Can Porró per fer-me passar gust, i no aclucar més els ulls quan na Margalida escorxa un conill i me diu que miri «perquè a tots els infants els hi agrada veure com se li lleva es pijama».

Zsss! La pell vellutada i blanca cau en terra i el cosset de l'animal és un llamp rosat que fereix la llum dolça de l'horabaixa.

Na Margalida esmola el guinavet amb el cul d'una greixonera i obre l'animaló per la panxa. L'esmoca amb un moviment sec, tria el fetge, el posa damunt el pedrís i me presenta la moca calenta i humida, quasi bategant.

—Jas, dona-la a na Linda.

Na Linda ja fa estona que remena la coa; l'han haguda de fermar a la soca de la morera perquè l'olor de conill mort la fa tornar boieta. És una bona cussa, na Linda, entrevessada de llebrers eivissencs. Li tir la moca però no li arriba devora, i tenc por que no s'aufe-gui de tant que estira la cadena. Empeny la moca amb

un peu, per no tornar-la a tocar amb les mans, i na Linda m'enceta una mica el turmell amb les urpes.

— Vos embolicaré es fetge dins un paper, per si heu de fer un arrosset brut. Vos ne voleu endur també sa sanqueta? No? Idò l'hi faré avui vespre a n'en Rafel per sopar, que li agrada ben molt fregida amb una mica d'all i uns grelllets. Vos posaré unes fulles des *Correu* dins es paner, que no el vos embrutàs de degotissos... I què el fareu, torrat?

— Pentura farem *escabetxo*.

— També és ben bo, s'*escabetxo*. Vols dur-te'n una grapada d'olives trencades?

Na Margalida ens acompanya fins al portell i me descambuixa una mica amb una mà tota esquitxada de sang.

— Mirau, aquests nins, que vos han sortit de ros-sainos...

Tornam cap a ca nostra travessant els sementers, amb l'animaló embolicat dins unes fulles del *Diario de Mallorca*, i damunt d'un pedrís de ca na Margalida, envoltat de mosques, queda un ribellet de terrissa on torna espessa la seva sang encara calenta, el sopar d'en Rafel.

Puces ortigues! Couen com a dimonis! El padrí ha fuit de l'hort amb un cop de vent. La fullaca de la bignònia fa terbolins damunt la carrera. Les parres que envoltaven l'hort varen anar morint i un any les arrabassàrem i al seu lloc hi plantàrem unes terin-

gues de tuies. Les llimoneres han tornat velles i perden l'escorça de la soca i d'algunes branques: semblen veterans d'una guerra antiga que, de quan en quan, encara desempolsin les seves medalles engroguides per sortir a celebrar una victòria o una derrota. L'aire és dolç i queda una bona estona de llum. Jo faig herba tot sol per davall dels tarongers, amb una xapeta curta i un pensament de coses inconnexes. Treballar la terra és conversar amb els morts, com llegir els clàssics.

Les pluges de l'hivern han fet créixer una herbada. M'ajup i començ a arrabassar-ne a balquena, com feia el padrí, amb un gir de la monyeca per desarrelar-les. En veure una ortiga, hi pas la mà pel damunt, com si l'acariciés, per veure si a la fi hem tornat grans.

Poc a poc se fa amunt el feix; amb una abraçada l'agaf tot sencer i el duc al fons de l'hort, on faig un bon munt. Una fulla m'ha fregat la galta i me cou amb aquella coïssor tan antiga. Esperarem que l'herba hagi perduda sa llecor i la cremarem. Jo no m'he vist fer gran.

«Després t'hauries d'enfilat damunt la teulada; hi ha una oronella morta i tenc por que no mos pegui dins sa canal i mos embruti s'aigo.» El padrí ha tornat a comparèixer, però ara va tot mudat, amb trajo fosc, corbata de nus estret i sabates negres i lluentes. «On heu posat aquella capseta amb les meves medalles?

No la trob enlloc. Justament avui que he d'anar a un enterro... Demà hauríem d'esquitar... I fer una paradeta de grells...» I el padrí torna a envolar-se amb un cop de vent, deixant una flaireta d'aigua d'olor i una petjada de les seves sabates damunt la terra. Jo sé on són les medalles, rovellant-se lentament, mesclades entre claus i tatxes, dins una capseta metàl·lica de cigarretes balcàniques duita per un aviador italià. La trobareu al calaix de les eines. Què nomia, ell? Mosaldi? Meroni? Ja deu ser ben mort. Aquí, almanco, ja no queda viu ningú que el recordi. Quin any degueren arrabassar aquell magraner tan hermós?

Ja ho veus, jo faig l'ullastre esbrancat per tal de fer una prosa clara i planadora i què te don? Revinclades, esperonejades, filagarses i esguerros; un garbuix de paraules nervioses que més s'assemblen a vol d'estornells. Vatuadell, com me cou la galta! Padrí, torna! Que no ho veus que encara no m'he fet gran?

,

«Ella dorm i jo vetl amb els ulls mig clucs i una vaga impaciència davant d'un paper on vacil·len les retxes de l'escriptura. Reque-rec, reque-rec, fa el plomí d'acer en lliscar sobre les fulles de la plagueta. Amb més obstinació que traça, a hores lentes, a hores perdudes, en una llengua que me fa reviure el mite i la presència estimada dels morts. Els vertaders paradisos són individuals»

.....

EMILI MANZANO va néixer a Palma, Mallorca, el 1964. Llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat Autònoma de Barcelona, ha dedicat la seva vida professional al periodisme. Va escriure a *ABC*, *La Vanguardia* i *El País* i va ser director i presentador de programes de televisió de divulgació cultural (*Saló de lectura*, *L'hora del lector*, *Amb filosofia*). Actualment es dedica a la producció i realització de documentals.

L'Accent / **L'AVENÇ**